

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ZI.

ANULŪ XLIX.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicar

Scrierile nefrancoate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrămit.

Pe un an 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.
România și străinătate:
Pe an 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

Nr. 81.

Mercuri, 9 (21) Aprilie.

1886.

BrașovŪ 8 Aprilie 1886.

Desfrul și imoralitatea facŷ atătŷ de mari și repeđi progrese sub ocărmuirea nŷtră, încătŷ te cuprinde grŷza și te face să cređi, cĂ decĂ lucrurile vorŷ merge totŷ așă, statulŷ ungarŷ va rĂmĂnĂ ne'ntrecutŷ în acĂsta privințĂ.

Nu e đi lĂsatĂ de Dumnezeu sĂ nu citeșci în foile ungureșci omoruri și jafuri, spargerŷ și furturi, sinuciderŷ, defraudĂri, înșelĂtorii, falimente frauduloșe, falsificĂri de documente, beđii și bĂtĂi, imoralitĂți publice ș. a., dovadĂ cĂ moravurile nu numai cĂ nu se nobilitĂza, ci din contrĂ din ce în ce se sĂlbĂtĂcescŷ.

Și cu tŷte acestea o fŷiĂ ungurĂscĂ din Clușiu, amintindŷ în sĂptĂmĂna trecutĂ despre o cercetare judecĂtorĂscĂ ce are sĂ se facĂ într'o localitate a Ardelului, în afacerea unei alegerŷ de deputatŷ dietalŷ, a gĂsitŷ cu cale sĂ gratifice pe RomĂni cu „politicosulŷ“ epitetŷ din obicnuitulŷ ei dicționarŷ „culturalŷ:“ *beđivŷ*.

Trebue sĂ fiĂ lipsitĂ de orice sĂmțŷ de rușine fŷiĂ ungurĂscĂ, ca sĂ vĂđĂ paiulŷ din ochiulŷ altuia și sĂ nu vĂđĂ bĂrna din ochiulŷ sĂu, pe care atĂtŷ de bine au vĂđut-o strĂinii și cu culori atĂtŷ de negri au descris-o.

MulțĂmitĂ cerului, cĂ nu în poporulŷ romĂnŷ vomŷ găsi încuibate relele înșirate mai susŷ, și decĂ unele din ele, și anume cele mai mici, le întĂmpinĂmŷ și pe la RomĂni, apoi sĂmĂnțĂ lorŷ scimŷ unde s'o cĂutĂmŷ.

Alegerie de deputĂți dietalŷ nimenea nu le-a uitĂtŷ. Corupționea, beđiile și bĂtĂile cu picioare și mĂni frĂnte, cu capete sparte și cu ochŷ scoși nu RomĂni le practicĂ, cĂci ei de multŷ au pusŷ cruce activitĂții, și baionetele nu pe RomĂni au fostŷ trimise sĂ-i împace. DecĂ totuși au fostŷ și RomĂni scoși din minte și au luatŷ parte la tĂmbĂlĂul electoralŷ, acĂsta nu e meritul RomĂnilorŷ, ci e meritul presiunilorŷ și a forței brutale, ce i-a tĂrĂtŷ la urnĂ, și fŷiĂ ungurĂscĂ, decĂ s'ar fi gĂnditŷ cĂnd a scrisŷ și ar fi avutŷ cĂtŷ de puținŷ simțŷ de rușine, ar fi trebuitŷ sĂ-și dea peste gurĂ și sĂ tacĂ ca unŷ pește.

Nu e nevoie sĂ mai vorbimŷ de celelalte înșirate mai susŷ, deŷrece statisticele autoritĂțilorŷ și rapŷrtele foilorŷ ungureșci ne scutescŷ de acĂsta, precum din norocire e și poporulŷ romĂnŷ scutitŷ de-a se fi'ncuibatŷ în sŷinulŷ lui acele rele.

DecĂ totuși desfrulŷ și moralitatea pare a prinde ici coala rĂdĂcinĂ în poporulŷ romĂnŷ, atunci acĂsta este a se mulțĂmi mai multŷ contactului sĂu cu popŷre de altĂ lege. Vomŷ aduce numai unŷ exemplu care va dovedi cĂ moralitatea RomĂnilorŷ este mai amenințĂtĂ în comunele mixte, unde trĂescŷ împreunĂ cu Ungurii.

De pildĂ cu durere trebue sĂ constatĂmŷ cĂ în comunele mixte cu populațione romĂnĂ și maghiarĂ sĂ încuibĂzĂ concubinatulŷ și tŷte simlentele ce'și dau preoții nŷtri d'alŷ stŷrpi suntŷ zadarnice. Nicŷ nu pŷte fi altfelŷ decĂ chiar autoritĂțile iau în scutŷ imoralitatea. La intervenirea preotului autoritatea nu numai cĂ acestuia nu-i dĂ nicŷ o mĂnĂ de ajutorŷ spre a face pe cei ce trĂescŷ în concubinatlŷ sĂ-și legalizeze conviețuirea, ci fi încurĂgiezĂ chiar dĂndŷ bĂrbașilorŷ conducŷte ca și cum arŷ fi în serviciulŷ femeilorŷ, cu carŷ trĂescŷ în modŷ nelegalŷ.

În adevĂrŷ e ceva ne mai pomenitŷ, ca însĂși autoritatea sĂ ocrotĂscĂ desfrulŷ și imoralitatea.

Mulți se vorŷ întreba pŷte cĂ ce scopŷ urmĂrescŷ autoritĂțile maghiare cĂnd iau sub scutulŷ lorŷ concubinatlŷ. Lucrulŷ pare ușorŷ de esplicatŷ: ca sĂ-i facĂ a trece cei ce trĂescŷ ilegalŷ la religiunea calvinĂ, dispensĂndŷ-i de tactele ce trebuescŷ plătite preotului și bisericeŷ lorŷ. Nu ŷi vorbĂ la vrŷo isbĂndĂ nu vorŷ ajunge, cĂci

RomĂnulŷ nu'și pĂrĂsesce religiunea, dĂr avemŷ doveđi cĂ 'și pĂrĂsesce moralitatea p'acolo pe unde pŷte duce o viețĂ ilegalĂ numai sĂ nu plĂtescĂ taxele cĂsĂtoriei.

Înțelegemŷ cĂ Ungurilorŷ nu le vine la socotĂlĂ ca numai ai lorŷ sĂ fiĂ bĂntuiți de vițuri și numai lorŷ sĂ li se impute aceste, și la urma urmelorŷ totŷ în capulŷ RomĂnilorŷ se spargŷ tŷte.

Trebue sĂ fiĂ înspĂimĂntĂtorŷ de mare gradulŷ la care a ajunsŷ imoralitatea în statulŷ ungarŷ, decĂ a trebuitŷ sĂ se propunĂ premii pentru virtute. Risipa de bani, viețĂ desfrĂnatĂ, care împingŷ pe omŷ pĂnĂ la crime, încătŷ s'adusŷ vestea 'n lume, i-au pusŷ pe gĂnduri.

Bine ar face foile ungureșci sĂ se ocupe de ai lorŷ, sĂ-și vĂđĂ bĂrna din ochŷ, cĂci nu calumniĂndŷ pe alții își vorŷ acoperi relele, ce s'au încuibatŷ la ei. Cu acĂstĂ cestiuine sĂ se ocupe reuniunile de culturĂ, Ăr nu cu utopii carŷ fi vorŷ prĂpĂdi cu đile.

Causele necazurilorŷ nŷtre locale.

Dela pŷtele Heniului, 1886.

De unŷ lungŷ timpŷ de anŷ auzimŷ poporulŷ de pe la sate plĂngĂndu-se, cĂ așă precum merge nu mai putemŷ da de nicŷ unŷ bine, ci din rĂu totŷ mai în rĂu ne vomŷ tĂvĂli, ba s'a đisŷ chiar în publicŷ, cĂ ŷmenii de pe la noi s'au stricatŷ fŷrte tare. Asta mĂ face sĂ mĂ rĂdicŷ glasulŷ și io, omulŷ celŷ imbĂtrĂnitŷ de pe la sate, pentru cĂ nu consĂmtŷ cu cei ce đicŷ, cĂ toți ŷmenii de pe la noi s'ar fi stricatŷ.

O sciu și o sĂmțĂscŷ și io, cĂ pe la noi suntŷ fŷrte mulți ŷmeni stricatŷ, numai cĂtŷ trebue sĂ o spunemŷ care suntŷ ŷmenii cei stricatŷ, poporulŷ orŷ cĂrturarii (inteligentŷii) lui, și decĂ și poporulŷ este stricatŷ, cine pŷrtĂ vina?

TrĂiescŷ printre poporŷ. Nu m'am nĂscutŷ în perini de mĂtase, și puțina scŷlĂ cĂtĂ o am, — cĂci io n'am studiatŷ cu ajutorulŷ stipendiilorŷ, — o întrebunțĂ pentru luminarea și îndreptarea poporului apĂsatŷ, dĂr vai și iarĂ vai! nu potŷ învinge cu alaiulŷ domnilorŷ din nefericitulŷ nostru ținutŷ, pentru cĂ decĂ 'mŷ caseșu gura prea mare, 'mŷ o astupĂ cu sofisme doctorii și filosofii, juriștii și teologii, carŷ au frunzĂritŷ și prin corpus juris canonici.

Scimŷ cu toții — sĂu decĂ d-vŷstrĂ frațilorŷ mei, carŷ mĂnĂți astĂđi caii, a'ți uitĂtŷ sĂu nu mai voiți sĂ sciiți — apoi voi spune io de ce impresiĂ rea au fostŷ cuprinși grĂnițerii romĂni din altŷ II-lea regimentŷ romĂnescŷ de grĂnițĂ, cĂnd au auzitŷ publicĂndu-se PrĂ inalta decisiune a MaieștĂții Sale ImpĂratului și Regelui nostru apostolicŷ dela 22 Ianuarie 1851, prin care institutulŷ de grĂnițĂ din Transilvania a fostŷ disolvatŷ, pentru cĂ noi și pĂrinții nŷtri prevedeamŷ cĂ ne va fi mai rĂu.

Scimŷ ce deprimare cutropitŷre au simțitŷ pĂrinții nŷtri, abia sosiți acasĂ de pe cĂmpurile de bĂtĂiĂ, cĂnd au vĂđutŷ, cĂ credința nestrĂmutĂtĂ a pĂrințilorŷ și strĂmoșilorŷ nŷtri pentru tronŷ și patriĂ, pierdere neevaluabilĂ în sĂnge și averŷ, pusĂ pe altarulŷ patriei în decursŷ de 89 anŷ, au fostŷ luatĂ în considerare numai prin espresiunea prĂ inaltei Îndestuliri, pre cĂnd alții pentru nisce servicii personale, pentru carŷ au fostŷ grasŷ plătiti, — au primitŷ domenii întregŷ înscrise cĂte pe 90 de anŷ, ca sĂ 'și pŷtĂ aduna averŷ pentru ei și urmașii lorŷ, dormindŷ pe perina iobĂgiei și a aservirei poporului romĂnŷ.

Vedemŷ cu toții cum suntŷ ađi de guguliți aceia, carŷ s'au imbĂlatŷ în felonii și carŷ prĂdĂndŷ și ardĂndŷ satele romĂnescŷ și-au strinsŷ averŷ ca sĂ ne pŷtĂ urgiși și împila pe noi. DŷrĂ vĂ mai aduceți aminte cei ce suntĂți bĂtrĂni ca și mine cine mĂnĂ ciređile de boi și oi și cine încĂrcĂ carĂle cu vestmintele și pĂnzĂturile RomĂnilorŷ acum 38 de anŷ aprŷpe trecutŷi.

Prin cĂte încercĂri, prin cĂte necazuri amŷ mai trecutŷ pre timpulŷ lui Krommer, Kanczuszky, Sterleczyk, Sztwerteczky et tutti quanti pĂnĂ la ivirea erei consti-

tuționale urmatĂ în urma diplomei dela 20 Octomvrie 1860 fĂrĂ ca sĂ perimŷ, orŷ sĂ invĂțĂmŷ ceva din tŷtel!

Cu cĂtŷ entusiasmulŷ s'a adusŷ de cĂtrĂ pĂrinții nŷtri decisiunea dela 13 Martie 1851 prin care fondulŷ de monturĂ s'a decretatŷ ca avere comunĂ — ca fondŷ de stipendii — în folosulŷ progresului și altŷ culturai.

Prin autografulŷ prĂ inaltŷ alŷ MaieștĂții Sale ImpĂratului și Regelui nostru Apostolicŷ dela 27 Augustŷ 1861 dupĂ o folosire strĂinĂ în decursŷ de 98 de anŷ și dupĂ multe lnpte și spese din partea nŷtrĂ adecĂ a poporului grĂnițĂrŷ — pentru cĂ pre atunci nu avemŷ atĂția D-ni filosofi, juriști și teologi invĂțĂți ca acum — restituindu-și-se dreptulŷ regalŷ celorŷ 27 comune grĂnițĂresci nobilitare, — care în decursŷ de 89 de anŷ, a fostŷ folositŷ în cea mai mare parte de cĂtrĂ erarulŷ militarŷ Ăr în alți 9 anŷ în folosulŷ fiscalui, fĂrĂ cĂ sĂ ne considere cineva dauna și jertfa și sĂ ni-o rebonifice — foștii grĂnițĂri, pentru cĂ aceea mai trĂiau pe atunci, totŷ din motivulŷ progresului și altŷ culturai au destinatŷ acestŷ venitŷ pentru înființarea unui fondŷ școlasticŷ centralŷ, care scŷte atĂtŷ de multŷ ochii adversarilorŷ nŷtri, Ăr din fondŷ sĂ se înființeze și susținĂ institute de invĂțĂmĂntŷ, pe care le-amŷ înființĂtŷ și le susținemŷ.

Ne mai reamintimŷ cĂ prin pactulŷ celŷ combĂtutŷ și pĂnĂ astĂđi, din partea drĂgĂlașilorŷ și bunilorŷ (?) nŷtri stĂpĂnitorŷ, dela 12 Martie 1872, aprobatŷ altcum și din 16 Aprilie 1872, nepoții foștilorŷ grĂnițĂri — pentru cĂ grĂnițĂrii cei vechŷ murindŷ se mai rĂrise — au cĂștigĂtŷ firesce unŷ sacrificiu de o sutĂ mii florini bani buni, carŷ se varsĂ în cutia statului cea fĂrĂ de fund și dreptulŷ regalŷ a celorlalte comune grĂnițĂresci, care fusese iobage — și carŷ prin sacrificiile cele îndelungate pentru tronŷ și interesulŷ patriei totŷ nu se învrednicise atĂtŷ cĂtŷ sĂ învrednicise unŷ Bruckentha, unŷ Teleky Samuel sĂu unŷ Gyulai, EsterhĂzi, KemĂny și alți cĂți codĂi, carŷ sciau suci bine la mustețe și apoi cererŷ, se rugau și sĂ tĂrĂiau ca se capete înscrise cĂte unŷ osŷ grasŷ de rŷșu de mai multe sute și mii de fĂlcŷ.

Prin urmare strĂnepoții acelorŷ heloți trași și împinși, buni numai ca sĂ-și verse sĂngele pe cĂmpurile de luptĂ ale Europei pentru drĂgĂlașii lorŷ stĂpĂnitorŷ, carŷ li-arŷ smulge și limba romĂnescĂ din gurĂ numai ca sĂ-i pŷtĂ ferici, fĂcĂndu-i luroși curĂțitorŷ de cisme, pĂzitorŷ de cĂni, cocieri (vizitii) de cai, curĂțitorŷ de grajduri, și cĂte alte demnitĂți înalte de uceste, firește și sub unica condițione decĂ vorŷ vorbi limba lui Bende-guz, Etelkeo și a lui „flagelum Dei.“

Cu chiu cu vai amŷ ajunsŷ pĂnĂ la atĂta, cĂ averea a 44 comune trase smulse și sĂrĂcite atĂtŷ de îndelungatŷ timpŷ, dĂr rĂmase pĂnĂ la unŷ timpŷ curatŷ romĂnescŷ, au devenitŷ proprietatea fondurilorŷ școlastice din fostulŷ altŷ doilea regimentŷ romĂnescŷ de grĂnițĂ din Ardealŷ, din care se susține gimnasiulŷ completŷ de 8 clase din NĂsĂudŷ, scŷla normalĂ sĂu elementarĂ din NĂsĂudŷ, Monorŷ și Prundulŷ BĂrgĂului, apoi scŷlele rĂu numite „triviale“ din St.-Georgiu, Telciu și Zagra, precum și scŷla de fețițe din NĂsĂudŷ.

În urmĂ mai avemŷ în vedere cĂ din luna lui Iunie 1861 pĂnĂ la organizarea municipielorŷ din patriĂ în 1876 ținutulŷ fostului regimentŷ de grĂnițĂ, a statŷ sub o administrație curatĂ romĂnescĂ, avĂndŷ pĂnĂ la 1-a Septemvre 1875 și tribunalulŷ sĂu, poți đice Ăr curatŷ romĂnescŷ, prin urmare în decursŷ de 14 anŷ, avĂndŷ și pĂnea și cuțitulŷ în mĂnĂ, au pututŷ face minunŷi în ceea ce privesce consolidarea, întĂrirea și îndreptarea poporului romĂnŷ nu numai din grĂnițĂ, dĂr și din apropiere din provincie.

DupĂ tŷte aceste cum se intĂmplĂ cĂ poporulŷ din fostulŷ ținutŷ de grĂnițĂ, care era datatŷ la ordine și la ascultare, care în condiționele lui de soldatŷ își pĂstra datinele, jocurile și moravurile lui romĂnescŷ, astĂđi în locŷ de a înainta în culturĂ, dĂ îndĂrĂtŷ, jocurile sale începe a le sĂlta unguresce, și chiuiturile sale nu mai suntŷ dupĂ tipulŷ limbei romĂnescŷ, ci nisce urlete...

Din lipsa ŷmenilorŷ sciutorŷ de carte, în cele mai multe comune, nu se mai aflĂ candidați de primari comunali, carŷ sĂ scie scrie și ceti cum se cade, cu atĂtŷ

mai puțin ca colectori, controlori și notari comunali, din care cauză în unele comune au apucat să fie aleși fiii lui Israel, precum s'a întâmplat în comunele Hოდou, Piatra, Chiuza, Săsarma și alte locuri aproape de Nășăud*), de unde ar trebui să se reverse lumină și frăție, iar nu întunecă, ură, discordia, intrigă și lăcomie. (Va urma).

SCRILE ȚILEI.

Sinodul ordinărilor al *archidiecezei transilvane* este convocat pe ziua de 20 Aprilie, Dumineca Tomei, în Sibiu.

—x—

D-șóra Elena Teodorini a plecat Joi din Bucuresci, ducându-se la Paris.

—x—

Cu privire la școlile de stat apăruse un articol în „Magyar tanítóképző”, care pledază pentru înființarea de școle populare de stat în comunele cu limbă mixte. În comunele unde nu sunt Unguri, Țica autorul articolului, nu folosesc școlile de stat, pentru-că acolo nu vine în ajutor și viața socială. „Ellenzék”, care până acum urla pentru școle de stat, chiar în comunele curate nemaghiare, Țice că fără plan, fără direcție a înființat școlile 450 de școle, pentru că în Ungaria sunt 1400 de comune cu limbă mixte, în care școlile de stat ar fi putut aduce mare serviciu cauzei. — Cum se potrivește jupâne „Ellenzék” ce scrii ați cu ce scrii mănă? Și afară de asta, totu nu te-ai luminat încă, că „patrioții” au să facă un strașnic fiasco cu maghiarizarea?

—x—

Intre vitele din Peczel a izbucnit *inflamația de splină*.

—x—

Anunțasem deunăzile, că profesorii dela gimnaziul din Neutra s'au pus în grevă, ne mai voind să țină prelegeri. „Westung. Grnzbt.” dă în această privință următoarele amărute: De astădată scandalul îl privește pe directorul gimnaziului dr. Emerich Csösz, cavaler al ordinului Francisc Iosif, a fost dovedit cu delapidare de bani gimnaziali, cu falsificare de documente, cu înșelătorie și defraudare a fondurilor fundațiilor făcute pentru școlarii gimnaziali. Profesorii au făcut arătare ministrului Trefort, și care a fost rezultatul? Că directorul, deși cetățenii și școlarii au cunoscut despre acest scandal, stă încă și ați în fruntea gimnaziului. Nu-i destul cu asta, ci tot directorul învinovătesce pe profesori că sunt panslaviști. Ministrul a făcut atâtea, că a trimis un comisar ca să silască pe profesori a reincepe cursurile, dăr de greua acuzare comisarul n'a vrut să scie nimic.

O deputație la deputatul Mocsary.

Cetim în „Egyetértés” din 17 Aprilie:

O deputație română s'a prezentat astăzi la d-l deputat dietal Ludovic Mocsary și i-a predat o adresă, prin care inteligența română din toate comitatele țării ce sunt locuite de Români (? — Red. „Gaz. Tr.”) își exprimă mulțămirea pentru discursul d-sale rostit în ședința dela 8 Februarie a camerei deputaților. Conducătorul deputației, Dr. Corneliu Diakonovich

*) Ni se pare că aici e de vină și Măria Șa Banffy Dezső, nu numai nesciința și nepăsarea. Red.

redactorul Țiarului „Romäniscse Revue” i-a predat albumul împodobit, ținându-i următorul discurs:

„Magnifice (nagyságos) d-le deputat! Cu ocaziunea desbaterii bugetului anului acestuia, magnificența voastră în ședința dela 8 Februarie a camerei deputaților ați luat în apărare într-un discurs eminent interesese culturale ale naționalităților nemaghiare din patrie și astfel și ale poporului român. Nu anteași dată s'a întâmplat, că magnificența voastră ați luat asupra-vă rolul, atât de ingrat, ca să primiți lupta neegală pentru dreptate și libertate. Poporul român știe a prețui atitudinea magnificenței voștre și se simte obligat la recunoștință, nu numai de aceea pentru că el vede în magnificența voastră pe un distins și desinteresat apărător al intereselor lui, ci și pentru aceea, că această pășire a magnificenței voștre este o dovadă viuă a încrederii, ce o aveți în patriotismul nostru, în patriotismul poporului român, care precum se vede fiecărui i-a fost ertat în această patrie să-l pună la îndoială și să-l defaime. — În semn de grație și al recunoștinței noastre primiți vă rog, magnificența voastră această adresă de mulțămire, pe care avem onoare a vi-o preda din partea inteligenței române de prin Ținuturile locuite de Români (? — „Gaz. Trans.”) ale acestei țări. Vi-o dăm această ca un amanet al patriotismului român, în care magnificența voastră nu veți înșela niciodată. — Permiteți-ne în sfârșit, ca să dăm expresiune acelei dorințe a poporului nostru, ca cerul să vă țină încă mulți ani spre binele patriei noastre și spre apărarea libertății, egalității și a frățietății.”

Mocsary răspunde cam următoarele: „Onorații mei amici! Pășirea mea, ce mi-o amintiți, n'am luat-o de un lucru așa de mare, ca ea să merite o distincție atât de strălucită, ca aceea de care mă împărtășiți acum. Ce am făcut eu a fost numai atâtea, că mi-am exprimat pe față convingerea și am declarat că nu cunosc asemenea cauze, pentru cari să se potă lua la îndoială patriotismul cetățenilor nemaghiari și anume al Românilor. Așa este, precum a Țisă onoratul meu amic, că „ați, precum se vede, tuturor le este ertat a delăima patriotismul raselor nemaghiare”. Această apariție este eflucul celui curenț șovinistic, care a răpit cu sine cercurile maghiare cele mai largi și în care au căzut acestea prin aceea, că s'a început a adevărată licitație, unde fiecare s'a nisuit a întrece pe celălalt și a arăta că el este cel mai mare patriot. Una știu că ați observat și d-voastră întocmai ca și mine, și anume că în această licitație tocmai aceia făc gura cea mai mare, cari nici nu sunt de origine maghiară, și de aceea se nisuesc cu atât mai mult ași dovedi maghiarismul lor prin aceea, că se declară de cei mai mari patrioți, ert patriotismul altora îl trag la îndoială. E drept, există acest curenț nenorocit, dela care ceva bun nu putem aștepta, dăr pe care de altă parte nu-l ținim tocmai de ceva foarte periculos; nu-l ținim, pentru că în caracterul maghiar nu se află acea trăsura, ca cu alții se potă ține mânia, și pentru că poporul maghiar are minte de a judeca, că ce urmări triste rezultă din aceea, decât o parte a țării stă în război cu celălaltă parte. Am firmă credință dără, că vom trece cu timpul și peste acest curenț bolnăvicios. — Vă repet din nou, onorații mei amici, că nu m'am așteptat la o astfel de distincție și vă rog să exprimați recunoștința mea celor ce v'au trimis cu acea asigurare a mea, că decât ar fi fost vre-odată lipsă de o încurajare, ca să persistă în punctul meu de vedere atunci acest semn al încrederii d-voștre m'ar îndemna

fără îndoială, ca între orice fel de împrejurări să dau expresiune pe față convingerii mele. Primiți în sfârșit mulțămirea mea pentru osteneala d-voștră.”

După aceste d-l Mocsary a conversat mai multă vreme cu membrii deputației și s'a uitat la adresa cea elegantă, care s'a gătit în atelierul lui Carol Posner. În fruntea envelopei de piele strălucitoare emblema familiară a lui Mocsary, frumos executată, și este bogată emailată. Pe față dințiu a albumului se poate ceti în limba română și maghiară următoarea adresă: „Magnificenței sale distinsului bărbat, nobilului Ludovic Mocsary deputat dietal”. Pe față a doua se află următoarea dedicație: „Celui mai drept patriot maghiar, în semn de aducere aminte și de grație, pentru discursul său franc și bărbătesc, ținut în 8 Februarie 1886 în adunarea deputaților, în interesul drepturilor garantate prin lege ale celorlalte naționalități din patria comună. I-o dedică patrioții români.” Pe celelalte foi urmează aproape 2000 de subscrieri.

Răspunsul lui Otto Hermann.

Estă ce-a răspuns marele deputat, marele profesor, marele academician și marele Maghiar, făcut ert nu născut, Otto Hermann la telegrama avocatului Hossu Longin din Deva, ce am publicat-o în numărul de ieri.

Onor. Domn Francisc Hossu avocat și proprietar în Deva.

Primind telegrama d-voștre, étă pe scurt răspunsul meu.

1. Punctul întâiu al programului din Sibiu e îndreptat în contra unității statului maghiar: această după terminologia maghiară e trădare de patrie.

2. Pe pagina a 8-a a memorialului se Țice, că acea puțină libertate de care „poporul român” din când în când s'a bucurat, ca de exemplu la anul 1784 și 1848/9 și-a eluat-o (kicikarta) cu forța armii. — Fiind-că acea „puțină libertate” a constă din lașă ucidere în masă a maghiarilor: această însemnă după terminologia maghiară și chiar după terminologia omenească trădare de patrie.

3. Eu am caracterizat în motivarea interpelației mele programul din Sibiu, ert în duplică am tras numai consecința.

4. Acusarea de calumnie o resping.

Herman Otto m. p.

deputat dietal.

Ce să-i faci necazului? Nu i-a răspuns d-l Tisza destul de lămurit lui Otto Hermann, că: „câtă vreme Români nu trecă peste marginile legii, îi scutesc constituțiunea și prin urmare eu nu potă atinge.”

Ce mai vrei dăr jupâne Hermann? — Cassa constituțiunea și atunci faceți convenție cu Muscalii ca să ne primescă în Siberia.

Hypnotism și Sugestiune.

(Conferință în Iași.)

Dăm după „Lupta” resumatul acestei interesante conferințe, pe care d. Bădărău a ținut-o Duminecă, 23 Martie, în sala Universității din Iași:

Activitatea intelectuală a omului a dat în timpul somnului naștere la o mulțime de credințe și superstiții, cari au avut o mare influență asupra vieții întregi. Despre ce e omul în somn și fizicesce și sufletesce știința s'a ocupat abia în timpurile noastre, dovadă că specia-

FOILETONUL.

Călătoria lui Stanley prin Africa centrală.

(Urmare.)

Și ce gândiți, cunoscințele câștigate cu prilejul primei mele expediții ore nu'mi vor fi de nici un folos?”

„Da, este adevărat,” ne cunoscură Negrii. „Măne vom încheia contractul înaintea consulului, ș'apoi la drum băieți!”

A doua Ți contractul se încheia. Se stator remunerațiunea ce avea să se dea fiescă-căruia, totodată Stanley făgădui, că-i va tracta pe toți cu prietenie și-i va ocroti la oră și ce împrejurare.

Tovarășii săi se îndatorară, că 'lă vor urma ori și unde, și jurară, că nu'lă vor părăsi în nici o primejdie.

Mărfurile, unelte, etc., lucruri, care sunt indispensabile pentru o expediție, aveau o greutate de 8165 chilograme. Pentru transportul acestor lucruri ar fi fost așadar de lipsă cam vre-o trei sute de omeți, socotind pentru fiecare om o povară de vre-o 27 chilograme. Atâția însă nu erau de ajuns, de ore-ce pe drum se mai puteau bolnăvi, și totodată trebuia

să se mai gândească omul la casuri de mărte și la desertori. În chipul acesta Stanley se vădu silă să mai ia încă patru-Țeci.

Înainte de plecare primi fiecare dintre cei angajați plata pe trei luni împreună cu bani pentru mâncare, cu totul preț de vre-o 51 fl., séu 114 frcs. de om. Cu totul dădu Stanley considerabila sumă de 15,213 fl., séu 33,809 frcs.

Se puse capăt pregătirilor.

Povara se împărți în pachete, și în 12 Noembrie 1874 toți membri expediției fură transportați pe continent și anume la târgul Bagamoyo în șese corăbii arabice. Despărțirea de Zanzibar, unde călătorul nostru își găsi și „și făcuse mulți prieteni și cunoscuți, fu în adevăr mișcătoare. Stanley de-abia mai putea vorbi de emoționată ce era. Câte primejdii îl așteptau! . . . Singurul Cel de sus știa, decât avea să mai revadă vre odată acele locuri, séu nu.

„Ora despărțirii a sunat,” Țice el despre plecarea din insulă, care a fost pe înserate. „Ne-am luat rămasă bună dela prietenii noștri pe ani întregi, decât nu pentru totdeauna! . . . Sorele se ascunde în partea despre apus a orisonului și întunerecul se estinde din ce în ce totu mai mult. Umbre negre acoperă uscatul și marea tăcută, totodată însă apasă și inima noastră plină de mahnire, care palpită mereu. În

timpul acesta vasul nostru se strecără pe nesimțite spre continentul misterios.”

CAPITOLUL.

Primirea în Bagamoyo. — Împărțirea poverii. — Spre partea din lăuntru a Africe. — Călătorii se pun în șir. — Primele neplăceri și prima pierdere. — Desertori. — Timpul de ploă Țeu greutățile lui. — În Ugo. — O inundare. — Rătăcir. — Lipsă mare de hrană. — La Varimi. — Edward Pockock se prăpădesce de lăgore. — Inmormântarea.

Chipul, în care a fost primit Stanley în Bagamoyo, de unde avea să se începă expediția în interiorul Africe, nu fu de loc prietenesc. Locuitorii de aici credeau, că el are intenții rele și astfel neliniștea lor creștea din ce în ce totu mai mult.

„Omul alb,” Țiceau ei, „a adus cu sine pe toți hoții, bețivii și ucigașii din Zanzibar, ca să se cuprindă orașul!”

De bună sémă aceste temeri fură pricinuite, în cât-va prin purtarea unora din tovarășii lui Stanley. Bieții omeni șiau câte lipse și osteneți fi așteptă și pentru aceea vor fi creștut să se folosescă de această ultimă ocaziune. Unii dintre ei și făcură câte-o comedie destul de supărătoare. Stanley se rugă de Șeicul séu guvernorul din Bagamoyo, ca să-i închidă pe toți aceia, cari nu se vor purta cum se cuvine. Șei-

liștii s'au certat până mai eră asupra cauzei fiziologice a somnului. In anii din urmă, școala franceză a dat la lumină o mulțime de studii asupra stărei intelectuale a omului în timpul somnului provocat — starea hypnotică — care deschid un nou orizontul gândirii și care sunt menite a aduce o mulțime de lumină în psihologie, sociologie, dreptu.

Conferențiarul vorbește de diferite metode de a provoca somnul și care în ultima analiză constase în insuflarea ideii de somn prin un gest sau o acțiune — care interpretată de creierul mediului. Arată cum profunditatea acestui somn variază și caracterele fizice ce ne prezintă un asemenea adormit, care se potu rezuma: 1) Nesimțire (anestezie) completă; i se pune sub nas mirosurile cele mai tari, i se strâpunge mâna, se electrisază prin curenții cei mai puternici și nu dă nici un semn de nesimțire, 2) Catalepsie. Brațele d. e. rămân țapene și corpul întregu ia poziția ce i-o dau operatorii, fiă ea chiar cea mai imposibilă în starea normală, 3) Automatismu. Adormitul face mișcărilor ce i le imprimă operatorii și nu se pôte opri la sine.

Conferențiarul se ocupă apoi de manifestările intelectuale ale acestei stări, ceea ce formază partea principală a conferinței sale. Se pare că liniștea cea mai absolută domnește în crierul hypnotizatului căci chiar în al 2-lea somn hypnoticu nu își aduce aminte de nimic ce s'a petrecut, dăr hypnotizat din nou își aduce aminte de totu ce s'a petrecut într'un somn anterior. In starea hypnotică însă își aduce aminte de totu ce face în viața ordinară. Citéză vr'o 4 experiențe spre a proba acesta. Uită chiar când i s'a atras atențiunea asupra faptului în timpul somnului. Așa s'a întrebat unu mediu ce și învertea automaticu mânilor, decă scie ce face și a răspuns că învertesce mânilor, trezitu însă, nu și-a mai adus aminte de nimic.

Unu faptu curiosu este uitarea (amnesia) care se pôte insufla în somn. Așa pe unu subiectu l'a făcutu să-și uite a scrie numele. Altulu s'a uitatu chiar numele și altulu și-a uitatu totul până chiar decă e omu orl femeie. Pôte să uite a vorbi în totul s'eu în parte. Altu faptu și mai caracteristicu e existența a unei memorii inconștente foarte desvoltată. Așa i se pôte insufla unui hypnotizat u acțiune care n'are să o facă decatu după unu timp indelungatu și până în momentul când se implinesce scadența n'are nici o scire de gândulu de a face acea acțiune și când o face crede că o face din propria-i inițiativă. Așa d-nul Bernheim a sugeratu unui subiectu să viă să lă vadă după 63 zile la 10 ore dimineața. In ziua fixată aceea persónă (unu lucrătoru de ferărie) a fostu exactu la rendez-vous și întrebatu a răspunsu că totă noptea a lucratu, s'a culcatu în ziua și s'a trezitu la nouă ore cu gândulu se viă la d-rul Bernheim. — D-rul Beaunis a făcutu o experiență de felulu acesta cu o scadență de 172 zile! Lucrul de observatu e că ideea de a face o acțiune sugerată nu se manifestă înainte de scadență chiar de ar fi provocatu. Așa i s'a sugeratu unui subiectu că peste 10 zile când va veni doctorulu să citescă la pagina 25 din cartea ce o are la căpătăiu. Deși doctorulu a venit și mai nainte și chiar i-a deschis cartea la pagina 25 totu n'a citit decatu la implinirea celor 10 zile. Faptulu celu mai importantu în Hypnotismu sună sugestiunile, adică insuflările de acțiuni, de sentimente și de idei ce se potu face de hypnotizator. Așa punându-se subiectulu în pozițiunea omului care se rogă, această pozițiune li sugerază ideea de a se ruga și începe rugăciunea. I se pôte sugera să fiă trist s'eu vesel și fața indată se schimbă după sentimentulu sugeratu. S'a sugeratu unui fumătoru să nu mai fumeze, unui altuia să nu mai bea și s'a reușit. S'a sugeratu unui scolaru lenes să lucreze și a lucratu foarte bine o bucată de vreme, adus din nou la doctoru n'a vrutu să se mai lase adormit și să se supuiă sugestiunilor, probabilu fiind că lucruse fără voia lui, ca împinsu de o mână de feru care putea să-l mai apuce din nou. Citéză o mulțime de experiențe în care s'au insuflatu acțiuni care s'au executatu după trezire.

I se potu da o mulțime de iluziuni d. ex. dureri de dinți, mâncărime în capu, căscatu, sete, fôme, ca sarea să i se pară zaharu, cartofele măr, creionulu țigară, ba chiar să se frigă punându celălaltu capetu alu creionului în gură; să ia apă dreptu șampaniă, să se îmbețe și să fiă desbătatu cu aceiași apă luată dreptu amoniacu.

I se potu da iluziuni care se facă pe subiectu ași perde chiar ideea personalității.

Asemenea li se potu sugera totu felulu de halucinațiuni.

Li se potu da la hypnotizați chiar sugestiuni negative d. es. să nu vadă pe o persónă și n'o vede, de și persóna se află dinaintea subiectului și de și vede pe totu restulu de lume din casă. Séu li se pôte sugera să vadă dăr să nu audă pe o persónă. Li se potu da felu de felu de visuri și se potu dirige visurile ce le au.

Persónelor ce au fostu desu hypnotizate astfelu de sugestiuni li se potu da chiar fiind treze. Așa unui atare subiectu i s'a sugeratu o anestezie destulu de tare să i se pôte scote 6 rădăcini de dinți fără ca subiectulu să sufere. Unui anesteziatu i se pôte sugera simțirea etc.

Resultatele cercetărilor espuse până aci aducă nouă lumină în psihologie d. e. în chestiunea voinței. Hypnotizatulu execută în modu fatalu când e trazu cele ce i-au fostu sugerate și se crede liberu ceea ce însemnă că conștiința ne pôte înșela și nu trebuie pusă mare basă pe dënșă.

In jurisprudența, teoria sugestiunii dă naștere la o mulțime de aplicări. Profesorulu Liegeois a făcutu o mulțime de experiențe în care a sugeratu facerea de inscripțiuni, darea de garanții, faceri de testamente, crime, care decă n'a avut consecințe nu-i de vină hypnotizatulu, care a pus în păharulu unei mătușe zaharu pisatu foarte incredințatu că-i arsenicu și a trasu cu pistolulu în mamă-sa de bună credință că e încercatu.

O altă aplicare ș'ar putea găsi aceste idei în sociologie, căci decă numai câteva capete gândescu iar restulu trăiesce pe sêma produsului cătorva capete, naturalu că nu se pôte realiza atâta progresu cât s'ar realiza decă ar gândi mai multe capete. Idealulu ar fi descoperirea acestor trîntori intelectuali, care sunt mai alesu ômenii ignoranți, cei deprinși cu ascultarea pasivă cum sunt imbecili etc.

In fine luminele aduse de experiențe asupra stării hypnotice constituie unu pasu înainte cătră emanciparea intelectuală. Domeniulu necunoscutulu este redusu. Somnulu și visurile erau până acuma unu misteru și ca atare dădeau naștere la o mulțime de superstițiuni și credinți absurde. Când vedem însă că acele visuri pentru care trebuia existența unui sufletu care câte odată eșa din corp și făcea voiajuri pe sêma lui în locuri depărtate, potu fi provocate și conduse de omu, acele credinți absurde trebuie să dispară.

DIVERSE.

Nasū falsū. — Gadban efendi, delegatul Sublimei Porți, care a fostu însărcinatu, precum se scie, ca să negocieze cu guvernulu bulgaru, e în acestu momentu e-roulu unei anecdote, de care se face multu hazu în cercurile diplomatice. Gadban efendi are nenorocirea de a avé nasū falsū. Când plecă acum în urmă, ca să se întorcă dela Sofia la Constantinopolu autoritățile bulgare îi eliberă unu pașaportu, în care se puté ceti: „Semne particulare: nasū de cartonu.“ Iritatu de această mențiune puțină măgulitoare, Turculu se grăbi a merge să se plângă principelui Alecsandru de lipsa de tactu a impiegăților săi. Invingătorulu dela Slivnița începă a zîmbi. Dăr făcu totuși totu posibilulu, ca să împace pe orientalu și dărui lui Gadban efendi o frumoasă tabacheră de tabacu de nasū. Câtă plăcere i-o fi făcutu lui Gadban acestu daru!

Căpitanulu și femeea sa — Unu căpitanu grecu reținutu captiv de unu ôre-care Hagi-Stavros, scrise femeii sale o scrisore, alu cărei pasagiu principalu era următorulu: „Răscumpărarea mea este fixată la o miă de drahme; decă ea nu va fi versată, mi se va tăia la

15 ale lunei nasulu; la 16 urechile; la 17 buza superiôră; la 18 buza inferiôră; la 19 môrtea mē va aștepta. Femeia sa în lacrimi se puse să caute banii trebuincioși. Inșe la 15 ea nu adunase decatu 300 drahme; la 16 patru sute; la 17 șese sute; nu avu miia de drahme, decatu la 18, celū din urmă terminu. »Bărbatul meu trebuie să fiă înspăimântătoru de slutu acuma, își duse femeia, de aceea oprescu miia de drahme spre a face o nouă căsătoriă în condițiuni mai bune.

Costumulū femeilorū. — In Londra esistă o societate cu numele »Rational dress Society,« care tinde la reformarea costumului femeilorū. Portulu femeilorū viitoru, pe care-l propune societatea, e compus din pantaloni largi, dintr'o haină s'eu rochiă lungă până aprupe de glesnă și incheiată susu. In regulele societății se spune, că prin acestu portu nu se vatēmă nici unu organu internu și nu se împedecă mișcarea corpului. Sântu eschise ghetele cu călcăie înalte și corsetulu, care au făcutu așa de multe victime. Membreele societății au ținutu nu de multu o întrunire la primăria din Westminster, în care orătorele, în frunte cu lady Haberston, au preconisatu acestu portu femininū reformatu.

Pentru economie. — Pentru ca să nu mai fiă mânilor unei cusătorese asudate la lucru, s'a probatu următorulu mijlocu foarte simplu: O bucată de lutu albū, care o ai la îndemână, o iai prin mâni din când în când, și astfelu acestea nu voru mai fi asudate. — Pentru ca să aperi semințele zarzavatorū și florilorū contra insectelorū, șôrecilorū etc., pune-le înainte de a le sēmăna cam câte 12—24 ôre în acidu fenicu tare subțiatu. Acesta nu strică nimicū semințelorū. — Ca să îi florile în paharu timpū mai indelungatu, să picl în apă câte-va picături de spirit.

Unu duelū între femei. — Acum câteva zile, a festă la Waterloo unu duelū între două femei O franceză d-na Astie de Valsayre, s'a bătutu cu spada c'o americană, miss Shelby. Causa duelului a fostu o dispozițiune în privința superiorității doctoritelorū franceze asupra doctoritelorū americane; în timpulū certei, d-na Astie de Valsayre își aruncă mânușă în fața americanei miss Shelby. Duelulu s'a făcutu, miss Shelby a fostu rănită la brațu.

SCRÎ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alu »Gaz. Trans.«)

PESTA, 20 Aprilie. — Conferința deputăților ardeleni a primitu unanimu memorandumul lucratu de unu subcomitetu în afacerea convenției comerciale române.

Memorandulu, provocându-se la situațiunea în care se află producțiunea brută ungară și esportulu de vite în urma politicei vamale a statelorū europene apusene; mai departe provocându-se la împrejurarea, că presiunea situațiunii apasă în mare măsură asupra producțiunii ardelen: arată sub ce contra-concesiuni și alte garanții se se'ncheiă noulu tractatu.

Memoriulu se va așterne guvernului.

BUCURESCI, 20 Aprilie. — Camera deputăților a amânatu desbaterea specială a tarifului autonomu până după ferii.

PARIS 20 Aprilie. — Din Roulaix, Armenieres, Tourcoing se semnalază agitațiuni socialiste.

In aceste ținuturi s'au trimisū trupe pentru mântinerea ordinii.

Editoru: Iacobu Muresianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurelu Muresianu

culu însă se folos cu prea mare asprime de această rugăre; pe toți aceia, pe cari putu pune mâna elu îi băgă la rēcôre fără deosebire.

Ca să se scape odată de aceste istorii neplăcute, Stanley se grăbi a părăsi această localitate. In dimineața zilei de 17 Noembre elu porunci ômenilor săi să se gate de drumu. La sunetele unui cornu vânătorescu ei se puseră în rëndu. Fiecărui i se dădu greutatea ce avea să o ducă, se n'țelege, după puterile, de care dispunea. Unora li se dădură pachete și saci, altora lădi, și n' fine alții fură însărcinați cu transportulu luntrei »Lady Alice.« Cei mai de nădejde fură însărcinați cu transportulu termometrelorū, orolôgelorū și cronometrelorū, cu transportulu secstantulu, alu compaselorū, alu pedometrulu*), alu unui aparatu fotograficu, alu materialulu de scrisu, alu cărțilorū, etc. Erău și șese măgari, dintre cari patru erau destinați pentru Stanley și soșii lui europeni, eră ceilalți doi pentru transportulu bolnavilor și alu celor mai slabi.

Intre înjurăturile puțin prietenescilorū locuitorū din Bagamoyo se puse cam pe la nouă ôre dimineața lungulu șirū în mișcare. Cu cele trei-deci și șese de femei și cu cei deuce copii, cari de asemenea făceau

parte din caravană, erau cu totul 356 persône, și de ôre-ce nu puteau să mergă câte doi înși alături, fiindu calea tare îngustă, alcătuiu cu toții o liniă de aprupe 800 metri.

Inainte pășescă ca trâmbeșu și vestitoru Edward Pocock. După elu urmază primul conducătoru în mână cu unu cornu de osu de elefantu de o lungime uriașă, din care se pricepe a scote niște tonuri îngrozitoare. Totu în fruntea șirulu calcă voinicesce unu copilandru bucălatu și mare la capu cu o tobă, pe care o bate sdravênū, de câte ori șirulu trece pe lângă vre unu sat. De-alungulu șirulu se audu risete și cântece vesele. Tôte acestea însă încetéză îndată ce convoiulu se apropiă de valea Kingani.

„Arșița sôrelui orbitoru,“ istorisescă Stanley, „se face din ce în ce mai mare. Rëndulu se desface și ômenii mergu despărțiți, séu rămânū înapoi. Ei se plângu de căldura atăt de insuportabilă. Căni se înecă și se vaită de sete. Noi înși-ne, deși apărați în cât-va de umbrele, abia ne mai putem șterge de pe frunțile nôtrec arđetore sudôrea, ce aprupe ne orbesce. In vestimintele nôtrec de lână sântem pe jumătate leșinați. Deși amū vol din totu sufletulu să ne oprimū puțin și să mai răsufâmū, totuși șesurile părlete de sôre ale văii cu pământu roșieticu și tare ca piatra nu ne îndemnă de locu să facemū astfelu.“

Ajungându la țermurele râulu Kingani, călătorii nôtrec trecură dincolo pe luntrea »Lady Alice,« ale cărei părți se împreună fără nici o greutate. După trecere, »Lady Alice« fu erăși desfăcută și deosebitele părți se luară pe ruduri. Stanley și ômenii săi porniră mai departe spre Kikoka, unde avea să fiă prima stațiune.

Se și întemplă două perderi. Frumosulu câne »Castor« muru de gută (apoplexiă) trei chilometri înainte de Kikoka, eră soșulu s'eu »Captain« avea să lă urmeze în curênd. Numai »Nero,« »Bull« și »Jack« mai dau încă semne de viață, deși gâfăiau și se vâietau de țu era mai mare mila de ei.

Doi bolnavi trebuiră să fiă lăsați, să se întorcă acasă. Nu cu multă greutate se găsiră alții, cari să-i înlocuiască.

Din kikoka se urma drumulu mai departe spre apus. Calea alésă de Stanley era cu vre-o 48 chilometri mai spre nordu, decatu cele percurse de călătorii de până acum.

Caravana nôtrecă trecu printr'unu ținutu destulu de estinsu, care era atăt de frumosu, încâtu se putea asemăna cu unu parc.

(Va urma.)

*) Cronometrulu este unu orologiu mai exactu, secstantulu unu instrumentu pentru măsurarea înălțimilor și distanțelor, eră pedometrulu unu instrumentu pentru numărarea pașilor.

Nr. 409/1886
a f. sc. c. d.

Publicațiune de licitațiune.

Drepturile de a putea exercita cărcimăritul cu vin, vinarsu și bere preste întregu anul în comunitățile înșirate în conspectul de mai jos — din cari drepturi fondul scolastic centralu din districtul Năsăud are trei din patru părți, respectivele comunități și fonduri scolastice confesional înse câte una din patru părți, — se dau în arênda sub următoarele modalități și condițiuni începându dela 1 Ianuarie 1887 la 12 ore noptea pentru timpul de 10 ani următori până la 31 Decembrie 1897 la 12 ore noptea.

1. Obiectele de arênda sunt drepturile de cărcimăritu cuprinse în conspectul de mai jos și cari după rezultatul de până aici a arêndii de prezentu sunt prăfuite la sumele de strigare ce corespund la arênda anuală arêtată în acel conspectu, carea la olaltă este de 69.948 fl. v. a.

Conspectu

despre drepturile de cărcimăritu ce sunt sub administrarea fondului scolastic centrale din districtul Năsăud dimpreună cu suma de arênda (prețulu de strigare) după comunități, după secțiuni mici și principale.

Nr. cur.	Numirea secțiunii		Numirea comunității și a prediului	Prețulu de strigare — Arênda anuală în fl. v. a.		
	mici	prin- cipali		după co- munități	după secțiuni mici	după tôte la olaltă
1	Rodna		Rodna nouă (Șanțu)	1700	12.369	
2			Rodna vechiă (cu Val. Vin.)	4453		
3			Dombhăt	1778		
4			Maiertu	2185		
5			Sangeorgiu	1253		
6	Ilva		Ilva-mare	1612	6.344	
7			Măgura	1130		
8			San-Iosif (Poiana)	670		
9			Leși	1225		
10			Ilva-mică	1707		
11	Năsăud		Feldru	1522	10.672	
12			Nepos (Vararea)	1271		
13			Parva	400		
14			Rebra-mara	936		
15			Rebrișora	1850		
16			Năsăud	4693		
17	Salva		Salva	2009	6.253	
18			Hordou	690		
19			Bichigiu	474		
20			Telciu	2230		
21			Romuli	271		
22			Runcu	579		
23	Zagra		Mititei	644	4.303	39.941
24			Mocod	1060		
25			Zagra	1661		
26			Găuren	165		
27			Poen	526		
28			Suplaiu	247		
29	Valea Bărgăului		Borgo-Rus	1600		
30			„ Dioseni	2149		
31			„ Mediloceni	2766		
32			„ Suseni	2150		
33			„ Prund	3986		
34			„ Bistrița	3152		
35			„ Tiha	2542		
36			„ Mureșeni	2016		
37			Măgura Calului	965		
38			Tihuța	681		
39	Valea Mureșului și a Șieului		Ragla	228		8.000
40			Budacul român	568		
41			Șieuiu	1475		
42			Monor	1486		
43			Gledin	1431		
44			Nușifaleu	370		
45			Sanționa	156		
46			Ruși-in-munți	1829		
47			Moraveni	457		

2. Se voru da pe calea licitațiunii în arênda parțiale mai întâiu drepturile de cărcimăritu în singuraticile comunități, apoi drepturile de cărcimăritu din cele cinci secțiuni mici formate din Comunitățile de pe Valea Someșului, după aceea drepturile de cărcimăritu din cele trei secțiuni principale formate din comunitățile de pe Valea Someșului, Valea Bărgăului și Valea Mureșiu-Sicu, ăra în fine se voru da pe calea licitațiunii în arênda generale tôte aceste drepturi de cărcimăritu la olaltă.

3. Licitațiunea verbale se va ține în Năsăud, în reședința și localitățile comisiunii administrătore de fondul scolastic centrale și anumitu:

a) Licitarea după comunități a drepturilor de cărcimăritu din singuraticile comunități se va ține la 17 Maiu 1886 și țilele următoare începându dela 9 ore a. m. în ordinea după cum sunt înșirate comunitățile în conspectul de mai sus.

b) Licitarea după secțiunile mici a drepturilor de cărcimăritu din cele cinci secțiuni mici de pe Valea Someșului se va ține la 24 Maiu 1886 începându dela 9 ore a. m. până la 3 ore p. m. în ordinea după cum sunt înșirate secțiunile în conspectul de mai sus.

c) Licitarea după secțiunile principale a drepturilor de cărcimăritu din cele trei secțiuni principale de pe Valea Someșului, Valea Bărgăului și Valea Mureșiu-Turda se va ține la 26 Maiu 1886 începându dela 9 ore a. m. până la 3 ore p. m. în ordinea cum sunt înșirate secțiunile principale în conspectul de mai sus.

d) Licitarea pentru darea în arênda generală a tuturor acestor drepturi de cărcimăritu se va ține la 28 Maiu 1886 începându dela 9 ore a. m. până la 3 ore p. m.

4. Ca prețu de strigare va servi: la licitațiunea după comunități sumele ce sunt însemnate după comunități în conspectul de mai sus, — la cea după secțiuni mici sumele ce privesc respectivele secțiuni din același conspectu ori de cumva din licitația după comunități ar resulta la olaltă o sumă mai mare, atunci suma acêsta, — la licitația după secțiuni principale sumele ce privesc respectivele secțiuni principale ori de cumva din licitațiunea ori după comunități ori după secțiuni mici ar resulta o sumă mai mare pentru respectiva secțiune principală, atunci suma acêsta, — la licitația generală a tuturor drepturilor de cărcimăritu suma de 69948 fl. arêtată în conspectul de mai sus ori de cumva din licitația după secțiunile principale ar resulta suma mai mare, atunci suma acêsta.

5. Dacă nu se presentă arêndașu pe lângă prețurile de strigare, atunci sumele de strigare se scăresc treptat până când se oferesce întreprindătoru, ăra după aceea se continuă licitația pe acêsta basă.

6. La licitația se admitu numai acei indigeni austro-ungari, cari depun ca vadiu 10% dela suma de strigare în bani gata ori în hârtii de statu ungare respective austriace calculate după cursul bursei.

7. Pentru luarea în arênda arêtată mai sus se primesc și oferte scripturistice provădute cu timbrul prescriș și cu cele 10% prescrie mai sus ca vadiu, avându ofertele a se adresa la președintele comisiunii administrătore de fondul scolastic centrale din districtul Năsăud și anumitu: pentru luarea în arênda după singuraticile comunități până la 17 Maiu 1886 la 9 ore a. m. — pentru licitația după secțiunile mici până la 24 Maiu la 9 ore a. m. — pentru luarea în arênda după secțiunile principale până la 26 Maiu 1886 la 9 ore a. m. ăra pentru licitația totală (concretale) până la 28 Maiu la 9 ore a. m. în tôte aceste casuri ofertele se primesc înainte de începerea licitațiunii verbale.

8. Pe cuverta ofertelor scripturistice din afară este a se arêta apriat, că pentru care comunitate ori secțiune este ofertul și anumitu în forma acêsta: Oferta pentru luarea în arênda a drepturilor de cărcimăritu ce administra fondul scolastic centralu din districtul Năsăud în comunitatea N. N., — eventualu în secțiunea mică Rodna, Ilva, Năsăud, Salva, Zagra, — ori în secțiunea mare Valea Someșului, Valea Bărgăului, Valea Mureșiu-Sieu ori peste totu.

9. Ofertele scripturistice se desfăcu după încheierea licitației verbale și anumitu în ordinea cum au intrat, după aceea se alég la protocolul de licitația și în acestu protocolu se însamna conținutul ofertului.

Suma ofertului celui mai mare făcutu pentru singuraticile obiecte de arênda, precum și numele oferentului se anunță prin strigare îndată după încheierea respectivei licitațiuni.

10. Pentru orientarea ulterioară a întreprindătorilor voru fi puse spre vederea publică în localitățile comisiunii administrătore: sumele la olaltă din ofertele cele mai mari făcute după comunități pentru drepturile de cărcimăritu din singuraticile comunități ale celor cinci secțiuni mici din Valea Someșului la 23 Maiu 1886 la 12 ore amădi, — sumele la olaltă din ofertele cele mai mari pentru cele cinci secțiuni mici de pe Valea Someșului, precum și sumele la olaltă după secțiunile principale din ofertele cele mai mari pentru drepturile de cărcimăritu din singuraticile comunități de pe Valea Bărgăului precum și a Mureșiu-Sieului la 25 Maiu 1886 la 12 ore amădi, — suma diu ofertele cele mai mari pentru cele trei secțiuni principale însă la 27 Maiu 1886 la 12 ore amădi.

11. Celu ce se insinuă la licitația verbale recunșce prin insași depunerea vadiului, ăra celu ce face ofertu scripturisticu recunșce prin insași acêsta fapt că recunșce pe deplin condițiunile speciale de licitația și se obligă la ținerea lor. — Pentru mai mare lămurire însă este datoru să recunșcă acêsta la licitațiunea verbală în protocolul de licitațiune, ăra celu ce face ofertu scripturisticu să o dechiare apriat în ofertu; la dincontră pôte fi eschis dela licitațiune respective i se pôte respinge ofertul.

12. Fie-care ofertu este deobligatoru numai decâtu pentru oferente, pentru fondu însă este obligatoru numai după aprobarea lui din partea autorit. super.

13. Comisiunea administrătore și guvernul ca autoritate supraveghiătore au dreptul ca celu multu după 3 luni încheierea licitațiunii se primescă ori se respingă ori care din oferte.

14. Arêndașul este datoru ca în 30 de țile calculate dela înștiințarea despre aprobarea mai înaltă, celu multu însă până la 31 Augustu 1886 să depună la direcțiunea fondului jumătate suma de arênda în bani gata ori în hârtii de statu ungare respective austriace calculate cu 10% sub cursul bursei.

Dela arêndașul după secțiunile principale ori după întregu cărcimăritul se primesce acêsta cautiune și în documente de asigurare intabulate hipotecar în locul întâiu pe realități ce potu fi primite ca cautiune pupilară.

15. După depunerea cautiunii va fi a se încheia numai decâtu contractul formalu în formă de documentu notarialu publicu și a se ascerne pentru de a fi provădutu cu clausula de aprobare din partea autorității superioară.

16. Dacă arêndașul nu corăspunde condițiunilor desemnate aici, atunci numai decâtu se va ține licitațiune nouă pe speșele și cu pericolul lui.

17. Condițiunile speciale de licitațiunea se potu vedé la directorul fondului scolastic centralu din Năsăud și la cerere se împărtășesc și copii.

Năsăud, în Aprilie 1886. Comisiunea administrătore de fondul scolastic centralu din districtul Năsăud.

Vidi! Bistrița în 4 Aprilie 1886. B. Bánffy Dezső m. p. com. supr. și comis. reg. — Președintele: Ionu Ciocanu m. p. — Secret.: — Ioachim Mureșanu.